aptikta XVI a. būdingo profiliavimo puodų šukių. Po šiuo sluoksniu fiksuotas įžemis – rupus geltonas deliuvinis smėlis. Šurfe Nr. 2 taip pat fiksuotas lauko akmenų grindinys, užpiltas 30 cm storio skaldos sluoksniu. Po grindiniu aptiktas storas 2-iejų horizontų sujauktas supiltinis kultūrinis sluoksnis, analogiškas rastajam šurfe Nr. 1. Jame taip pat rasta plačios chronologijos – nuo XVI a. iki XX a. radinių. 1,2 m gylyje, šurfo Nr. 1 PR kampe, atsidengė keraminis prieškario kanalizacijos vamzdis. Šurfas Nr. 2 nebuvo iškastas iki įžemio, kadangi 3–3,20 m gylyje, jo dugne, atsidengė krosnies iš plytų, akmenų ir molio pakuros dalis, kuri tyrinėjimų metu nebuvo išardyta. Krosnies liekanos aptiktos užverstos sujaukta juoda žeme su smulkiomis plytų nuolaužomis. Jose rasta keletas XVI a. datuojamų puodų šukių.

Daiva LUCHTANIENĖ

The investigation in Vilnius, Aušros Vartų street, house no 5, in 1998

In 2 test excavations investigated (total area of 6 m^2), the items dating back to the 16th century and a part of the mouth of a stove were found. The part of the mouth of the stove was not dismounted during the investigation.

Daiva LUCHTANIENĖ

TYRINĖJIMAI REPREZENTACINIŲ RŪMŲ ANSAMBLIO TERITORIJOJE VILNIUJE

1998–1999 m. Reprezentacinių rūmų ansamblio teritorijoje PRI archeologų grupė „Antiqua“ toliau tęsė 1995 m. pradėtus archeologinius tyrinėjimus, susijusius su ansamblio rekonstrukcija ir pritaikymu LR Prezidentūrai (žr. *ATL 1994–1995 metais*, V., 1996, p. 256–258; *ATL 1996–1997 metais*, V., 1998, p. 382–386). 1998 m. buvo tiriamos 2 perkasos (plotai Nr. 18 ir Nr. 19, tirtas 170 m^2 plotas).

Plotas Nr. 18 tirtas palei Ansamblio PV korpuso P sieną. Jame kultūrinio sluoksnio storis 5 m. Įžemis – žalsvas deliuvinis smėlis. Viršutiniai kultūrinio sluoksnio horizontai netolygiai sujaukti iki 2,5 m gylio. Radiniai šiame sluoksnyje plačios chronologijos – nuo XVI a. iki XX a. Didesnė jų dalis – buitinės ir statybinės keramikos fragmentai.

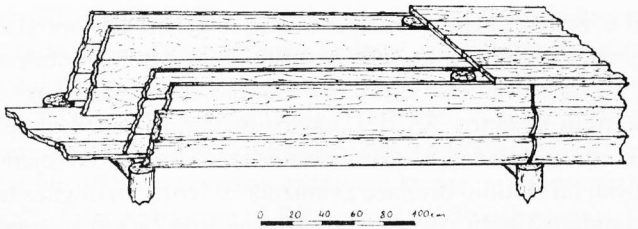

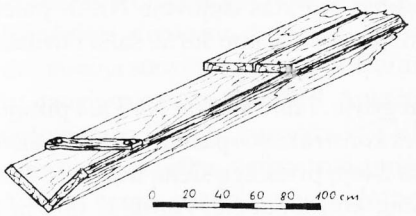

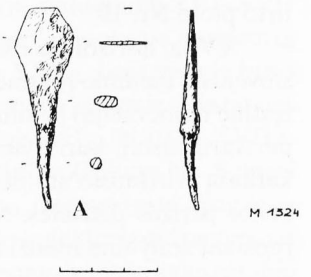

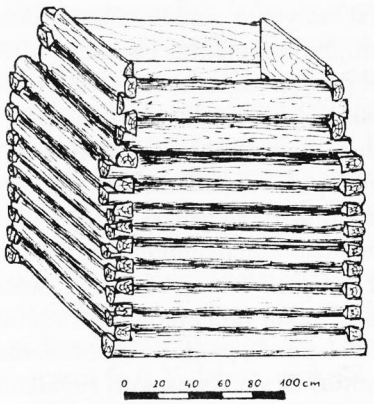

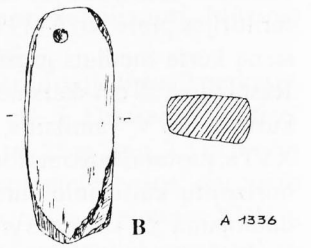

Pav. 45. Radiniai iš Reprezentacinių rūmų teritorijos: 1 – radiniai iš ploto Nr. 18 (a – geležinis strėlės antgalis, b – akmeninis galąstuvas); 2 – šulinio Nr. 8 izometrinė rekonstrukcija; 3 – medinio latako izometrinė rekonstrukcija; 4 – medinio kanalo izometrinė rekonstrukcija.
Fig. 45. Finds from the territory of the Representative Palace: 1 – finds from plot No 18 (a – an iron arrowhead, b – a whetstone); 2 – isometric reconstruction of well No 8; 3 – isometric reconstruction of a wooden gutter; 4 – isometric reconstruction of a wooden chute.

XVII a. žemės paviršius fiksuotas 2,20 m gylyje. Čia aptiktas nestorų rąstų klojinys, gyvulių mėšlo, šalia nenusmailinto kuolo ar stulpo liekanų. Manome, jog tai istoriniuose šaltiniuose minimo, tačiau tiksliai nelokalizuoto turgaus statinių liekanos. XVII a. paviršius nėra išlikęs visoje perkasoje. Palei PV korpuso P sieną jį suardė medinis lentų latakas, datuojamas XVIII a. Veikiausiai tai vietinio drenažo „vamzdis" iš lentų. Jo dugnas formuotas iš V forma sudėtų 2 lentų, o uždengtas platesne arba 2 siauresnėmis lentomis, atremtomis skersiniais. Šio latako tęsinys aptiktas išpjovoje Nr. 3, palei dabartinius garažus ir 1999 m. kastame žvalgomajame šurfe, šalia buvusio tirto ploto Nr. 19.

XVI a. horizontas fiksuotas 2,4 m gylyje. Jame aptikta XVI a. I pusėje stovėjusio medinio rentinės–karkasinės konstrukcijos pastato (Nr. 28 pagal tęstinę numeraciją) liekanų. Fiksuotos 2-iejų priešingų sienų liekanos: 3–4 pertvarų rąstai, kurių vieni spygliuočių, kitų lapuočių. Aptiktas taip pat karkasą tvirtinusio stulpo fragmentas. Jo rąstų suleidimo iškartoje buvo kelios įstrižos įkartėlės. Manome, jog tai statybinis ženklinimas, atliktas ruošiant statybinę medžiagą rąstų apdorojimo momentu. Pastatas Nr. 28 veikiausiai ūkinės paskirties. Šalia jo, į R pusę, įrengtas srutų surinktuvas. Panašios konstrukcijos statinys, tik su sklende ir lataku, aptiktas parko teritorijos plote Nr. 5 (1995–1996 m. tyrinėjimai). Vakarinę pastato Nr. 28 sieną kerta medinis gręžtas nenužievintos pušies vandentiekio vamzdis. Rąstas apie 25 cm skersmens. Dendrochronologinė vamzdžio rąsto analizė, kurią atliko V. Vainilaitis, PRI, pateikė medžio nupjovimo datą – 1580 m. XVI a. pastatai buvo statomi ant XVI a. I pusėje dirbtinai suformuoto kelių horizontų kultūrinio sluoksnio. Jį tiriant, rasta archeologinių radinių, datuojamų XVI a., nors yra ir pavienių XV a. puodų pakraštėlių. Manome, jog šioje vietoje buvo susidaręs XV a. kultūrinis sluoksnis, kurį sunaikino XVI a. statybos, pakeitusios ir reljefą. Formuojant hidroizoliacinį sluoksnį, naudotos skiedros, pušų šakos, nereikalingos nugriauto namo sienojų dalys, statybinės griuvenos. Vidurinėje hidroizoliacinio sluoksnio dalyje, 4,15 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus, aptikti 20 cm pločio grioveliai, užpildyti pilku žvyringu smėliu. Jų gylis svyravo nuo 10 cm iki 20 cm. Kryptis ir nuolydis į ŠR. Tai gruntinio vandens nutekėjimui skirtas įrenginys, to laikotarpio melioracija.

Didesnė dalis XVI–XVII a. kultūrinio sluoksnio radinių – buitinė ir statybinė keramika. Individualių radinių nedaug. Didesnė jų dalis susijusi su namų statyba (vinys, gontai, čerpės), kasdiene miestiečių buitimi (avalynės liekanos, stiklo ir molio indų šukės, pypkės, galąstuvai). Yra ir retų radinių: švino plomba iš Amsterdamo (XVI a.), žiedo akutė su arabiškais rašmenimis (XVI a.).

Plotas Nr. 19 buvo kasamas uždarame kieme, priklausiusiame namui Totorių g. 28, šalia įvažiavimo į LRP teritoriją iš Totorių gatvės. Kultūrinio sluoksnio storis šioje perkasoje yra 3,5 m. Įžemis – žalsvas deliuvinis smėlis. Kultūrinis sluoksnis didesnėje ploto dalyje sujauktas. Radinių nedaug, dominuoja statybinė keramika. Buitinių indų šukių, datuojamų XVI–XVII a., daugiausia rasta šulinyje 8. Anksčiausias kultūrinio sluoksnio horizontas datuojamas XVII a., nors yra ir XVI a. radinių. XVI a. šioje vietoje buvo posesijos pakraštys, veikiausiai apaugęs drėgnų vietų krūmais. Nustatytas XVII a. žemės paviršiaus lygis ploto centrinėje dalyje H_{abs} 98,10 m. XVII a. čia buvo įrengtas medžio šulinys dvigubais rentiniais (šulinys Nr. 8 pagal tęstinę numeraciją). Jame, be minėtųjų indų šukių, taip pat rasta daug senų batų detalių. Plote Nr. 19 aptiktas XIX a. mūrinio kolektoriaus fragmentas ir jo pirmtako – XVIII a. požeminio medinio dengto kanalo liekanos. Šio kanalo tęsinys yra aptiktas 1997 m. plote Nr. 13, S. Daukanto aikštėje. Abu įrenginiai skirti gruntiniam ir lietaus vandeniui kanalizuoti. Mūrinis kolektorius dar buvo naudojamas XX a. II pusėje.

1999 m. Reprezentacinių rūmų ansamblio teritorijoje tirtos 2 perkasos (plotai Nr. 20, 21). Bendras tirtas plotas 244,5 m^2. S. Daukanto aikštėje, būsimos vandens kanalizacijos trasos vietoje, tirtas 25 m ilgio, 3,5 m pločio ir 1,5–2 m gylio plotas (plotas Nr. 20). Archeologinių tyrinėjimų metu aptiktas kultūrinis sluoksnis, kurio apatinis horizontas datuotinas XVII a. Perkasos R ir V dalyse aptikti 2 skobti mediniai vandentiekio vamzdžiai, neaiškios paskirties tašytas rąstas. Šie radiniai datuotini apytiksliai XVII–XVIII a. Iš jų paimti mėginiai dendrochronologinei analizei. Iš smulkesnių radinių daugiausia aptikta buitinės ir statybinės keramikos fragmentų, šiek tiek odinių batų liekanų, medinio kubiliuko šulas, medinis tekintas puodo ar kubilo dangtelis. Tirtasis plotas Nr. 20 susijungė su 1996 m. tirtuoju plotu Nr. 15. Įžemis – pilkas deliuvinis smėlis. Pasiekus įžemį, greitai rinkosi gruntinis vanduo.

Ansamblio vidiniame kieme tirta būsimojo fontano vieta. Ištirtas 150 m² plotas. Perkasa, kurios plotas Nr. 21, tirta maksimaliu fontano perimetru. Tyrinėjimų metu paaiškėjo, kad beveik visame tiriamame plote, išskyrus ŠV kampą, kultūrinis sluoksnis sunaikintas. Sovietmečiu čia buvo nutiesta daugybė požeminių komunikacijų. Įžemis – žvyras, pasiektas 1,2–1,5 m gylyje. Perkasos dugne fiksuoti didžiuliai lauko rieduliai yra likę nuo XIX a. vid. ansamblio rekonstrukcijos darbų. Jie aptikti maždaug 0,5 m gylyje. Šį lygį galima vadinti XIX a. žemės paviršiumi. Tyrinėjimų metu rastos tik 3 molio dirbinių šukelės, o ploto ŠV kampe fiksuotas gręžtinis vandentiekio vamzdis. Jo mėginys paimtas dendrochronologinei analizei.

Žvalgomieji tyrinėjimai 1999 m. Totorių g., ties atstatoma PV korpuso V dalimi, buvo kasamas 2×2 m dydžio šurfas būsimojo vandens kanalizacijos šulinio vietoje. Jame aptiktas 1998 m. plote Nr. 18 rastojo medinio dengto latako tęsinys ir medinės konstrukcijos, veikiausiai surinktuvo, rentininės sienos fragmentas. Pastarasis liko už šurfo V sienelės ribų. Šurfas buvo kasamas iki projektinio 2 m gylio, įžemis nepasiektas.

Ties Liejyklos g., S. Daukanto aikštės žaliojoje zonoje, kastas 2×2 m dydžio ir 3 m gylio žvalgomasis šurfas. Jame rasta tik keletas smulkių buitinės keramikos šukių. Anksčiausias kultūrinio sluoksnio horizontas datuojamas XVI a. Užbaigus šurfo tyrinėjimus, jo vietoje leista vykdyti kanalizacijos šulinio montavimo darbus.

PV korpuso laiptinės vietoje, iki 0,7 m gylio nuo esamo grindų paviršiaus, kastas žvalgomasis šurfas. Šioje vietoje didesnė dalis kultūrinio sluoksnio sunaikinta formuojant pamatus apie 1977 m. Be to, labai greitai rinkosi gruntinis vanduo. Kultūrinis sluoksnis – skiedringas hidroizoliacinis sluoksnis. Likęs fiksuotas jo storis – 0,3 m. Archeologinių radinių nerasta. Įžemis – pilkas deliuvinis smėlis.

Archeologiniai žvalgymai. Vykdant archeologinius žvalgymus būsimojo kanalizacijos šulinio vietoje, S. Daukanto aikštės P žaliosios zonos dalyje, 2,7 m gylyje, aptiktas karklo lapo pavidalo geležinis įmovinis ietigalis.

Archeologiniai žvalgymai buvo vykdomi įrengiant rezervinės automobilių aikštelės tvoros pamatus. Pamatų atraminiams stulpams buvo įgręžti poliai, kurie, remiantis ankstesnių tyrinėjimų duomenimis (plotai Nr. 5, Nr. 5a), nepalietė nesuardytos struktūros kultūrinio sluoksnio.

Vykdant archeologinius žvalgymus būsimojo vandens kanalizacijos įvado nuo transformatorinės į atstatomąją PV korpuso V dalį, aptikta mūrinio pastato, orientuoto Š–P kryptimi, arkinių pamatų dalis. Šis statinys datuojamas XVIII a. Tiesiant požeminę trasą, minėtojo pamato dalis buvo išsaugota.

Vykdant archeologinius žvalgymus, susijusius su korpuso Kordegardijos pamatų hidroizoliacijos darbais, buvo aptiktas mūrinis XIX a. požeminis kolektorius. Vykdant archeologinius žvalgymus, keičiant S. Daukanto aikštės dangą, vertingo kultūrinio sluoksnio horizonto nepasiekta, archeologinių radinių nerasta.

Daiva LUCHTANIENĖ

Investigations in the territory of the ensemble of the representative palace in Vilnius

In 1998-1999, in the territory of the ensemble of the Representative Palace, IMR continued the archaeological investigations which were started in 1995. In 1998, two trenches were investigated (area No 18 and area No 19; total area of 170 m^2). In 1999 again two trenches (area No 20 and area No 21) were investigated. The total area investigated was 244,5 m^2. During the investigation the cultural layer dating back to the 16th-19th centuries was found. Remains of a wooden building (the 16th century), a well (the 17th century), a cobbled stone pavement, wooden water supply pipes of different construction (the 16th-17th centuries), wooden gutters and chutes (the 18th century), brick underground manifold of sewerage (the 19th century) and a lot of other archaeological finds dating back to the 15th –19th centuries were found.

Tauras POŠKA

TYRINĖJIMAI VILNIUJE, SAVIČIAUS G. NR. 8, 1998 M.

1998 m. PRI atliko archeologinius tyrinėjimus Vilniuje, Savičiaus g. Nr. 8, planuojamo atstatyti pastato vietoje. Darbai atlikti dviem etapais: I – žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai, nustatyta kultūrinio sluoksnio būklė ir storis; II – išsamūs archeologiniai tyrinėjimai, ištirtas plotas, kur bus įrengiami atstatomojo pastato rūsiai. Iš viso tirtas 158 m^2 plotas.

Nustatyta, kad praktiškai visoje teritorijoje kultūrinio sluoksnio horizontai visiškai sunaikinti XX a. Maišytuose sluoksniuose aptikta XVI–